

Beredskabsplan og handleguide ved overgreb mod børn og unge

Februar 2024

F R E D E R I K S B E R G
K O M M U N E

Indholdsfortegnelse

Læsevejledning	3
1. Indledning	4
2. Definitioner på seksuelle overgreb, fysisk og psykisk vold	5
2.1 Definition af seksuelle overgreb	5
2.2 Definition af vold	5
2.3 Definition af psykisk vold	5
3. Tidlig forebyggelse og opsporing	7
3.1 Tegn og reaktioner på seksuelle, psykiske og fysiske overgreb	7
4. Fokus på særlige børnegrupper	10
4.1 Børn og unge med handicap	11
4.2 Børn og unge anbragt uden for hjemmet	11
5. Underretningspligten	11
5.1 Bekymring	12
5.2 Mistanke	12
5.3 Konkret viden	12
5.4 Skærpet underretningspligt	12
5.5 Hvad skal en underretning indeholde	13
5.6 Hvornår skal forældrene inddrages ved underretning om vold eller seksuelle overgreb?	14
5.7 Hvem retter mistanken sig imod?	14
5.8 Må man tale med barnet?	17
5.9 Hvad sker der, når en underretning er sendt til familieafdelingen?	17
5.10 Lokalt medansvar	18
6. Børnehus Hovedstaden i København	18
7. Implementering af beredskabet på børne- og ungeområdet	20
8. Opfølgning og vedligeholdelse	20
9. Bilag	20

Læsevejledning

Denne skriftlige beredskabsplan formidler de lovgivningsmæssige krav til handleprocedurer i sager om overgreb mod børn og unge og giver anbefalinger til, hvordan du som fagperson på børne- og ungeområdet i Frederiksberg Kommune kan arbejde med forebyggelse og håndtering af overgreb med udgangspunkt i beredskabsplanen.

Beredskabsplanen er opbygget med en detaljeret indholdsfortegnelse, som gør det muligt at finde de relevante afsnit i en konkret situation. Det betyder, at der forekommer gentagelser i materialet, som kan forekomme overflødige, når materialet ikke bruges til opslag men gennemlæses i sin helhed. Materialet består af den skriftlige beredskabsplan samt et bilagsmateriale med links til diverse publikationer.

1. Indledning

Det følger af barnets lov § 15 stk. 2 at:

”Kommunalbestyrelsen skal udarbejde et beredskab til forebyggelse og tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge og til behandling af sager om sådanne overgreb. Beredskabet skal udformes skriftligt, vedtages af kommunalbestyrelsen og offentliggøres. Kommunalbestyrelsen skal revidere beredskabet løbende efter behov, dog som minimum hvert fjerde år.”

Denne beredskabsplan retter sig mod alle medarbejdere og ledere i Frederiksberg Kommune, hvor en del af deres arbejde består i at have kontakt med børn og unge under 18 år.

Beredskabsplanens formål er at sikre, at du som medarbejder eller leder kender din rolle og ansvar og ved, hvordan du skal håndtere situationen, når der opstår en bekymring, mistanke eller viden om, at et barn eller en ung udsættes for vold eller seksuelle overgreb.

Beredskabsplanen anviser konkrete handlemuligheder og formidler viden om forebyggelse, tegn og reaktioner i forhold til overgreb og beskriver, hvordan du skal reagere, når du får viden eller mistanke om, at et barn eller en ung udsættes for overgreb.

Beredskabsplanen formidler herudover kommunens organisering på området og skal bidrage til at skabe et fælles vidensgrundlag og koordineret samarbejde i arbejdet med forebyggelse af overgreb i kommunens dagtilbud, skoler, døgntilbud og øvrige tilbud til børn og unge.

De enkelte kommunale og selvejende tilbud skal på baggrund af beredskabsplanen sikre, at der blandt medarbejdere er kendskab til beredskabsplanen samt værdier og normer i det forebyggende arbejde, så der skabes et trygt miljø, hvor børn og unge ikke udsættes for vold og seksuelle overgreb.

Dette arbejde skal afspejles i et lokalt beredskab på hver institution, skole mv. i form af et sæt politikker, regler, procedurer eller arbejdsgange, der danner grundlag for det forebyggende og opsporende arbejde i det enkelte tilbud.

I forbindelse med udarbejdelse og udbredelse af budskaberne i den enkelte organisation kan der ved behov med fordel hentes inspiration, yderligere viden og konsulentbistand til processen i SISO – Videnscentret for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn (se bilagsdelen).

Beredskabet skal understøtte en hurtig, ensartet og professionel håndtering af alle typer af overgrebssager. De nævnte tematikker og eksempler i beredskabet er ikke udtømmende. Vær derfor opmærksom på at oversætte anvisningerne til den konkrete situation og problemstilling, som har ført til bekymring. Det kan foreksempel være henvendelser fra forældre eller børn om mobning, uønsket billeddeling eller andre typer af digitale, grænseoverskridende handlinger. Ved tvivlsspørgsmål kan der altid søges råd og vejledning jævnfør kontaktoplysningerne i kapitel 5.

Beredskabet er senest opdateret i februar 2024.

2. Definitioner på seksuelle overgreb, fysisk og psykisk vold

For at kunne forebygge, observere og reagere på viden eller mistanke om vold og seksuelle overgreb er det nødvendigt at definere, hvordan vi forstår vold og seksuelle overgreb, så der handles korrekt, når et barn eller en ung gennem tale, leg eller handling viser tegn på eller fortæller om overgreb.

2.1 Definition af seksuelle overgreb

Frederiksberg Kommune anvender Social- og Boligstyrelsens definition af seksuelle overgreb begået mod børn og unge:

*"Et seksuelt overgreb er en handling rettet mod et barn, hvor en voksen, et andet barn eller en ung i kraft af magt, ansvar eller ved at have opnået en tillidsfuld relation udnytter barnet til at indgå i seksuelle aktiviteter. Seksuelle overgreb skader barnet og bringer dets udvikling og sundhed i fare. Desuden skades barnets evne til at indgå tillidsfuldt i relationer og danne et positivt selvbillede."*¹

2.2 Definition af vold

Social- og Boligstyrelsens definition på vold i nære relationer og vold mod børn:

*"Vold er en handling eller trussel, der – uanset formålet – kan krænke en anden persons integritet. Eller som skræmmer, smerter eller skader personen – uanset om personen er et barn eller en voksen. Volden kan have samme effekt på andre personer, der overværer eller overhører handlingen. Volden kan være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt. Handlingen overskrider samfundets love og normer."*²

*"Uanset typen af vold, der begås mod et barn, så er der tale om en adfærd fra forældrene eller andre omsorgsgivere, som er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet. Enhver form for vold bringer barnets udvikling og sundhed i fare."*³

2.3 Definition af psykisk vold

Social- og Boligstyrelsen definerer psykisk vold på følgende måde:

"Psykisk vold er alle de måder, en person kan skade, skræmme, krænke, styre og dominere andre ved hjælp af en bagvedliggende magt eller trussel.

Psykisk vold kan for eksempel bestå af:

- Direkte trusler
- Nedvurderende og ydmygende adfærd

---

¹ [Definition og lovgivning om seksuelle overgreb mod børn og unge | Social- og Boligstyrelsen \(sbst.dk\)](#)
[Social- og Boligstyrelsens definition bygger på WHO's klassifikation fra 1999.](#)

² Kilde: [Viden om vold i nære relationer | Social- og Boligstyrelsen \(sbst.dk\)](#)

³ Kilde: Ibid.

- *Kontrol og isolation.*
- *Det kan også være at skabe splid mellem den, der bliver udsat for vold, og personens familie og/eller venner.⁴*

Mødrehjælpen beskriver psykisk vold mod børn på følgende måde:

Et barn kan blive udsat for psykisk vold på to måder. Der er den direkte psykiske vold, som rammer barnet selv, og så er der den vold, som barnet er vidne til. Har barnet for eksempel set en forælder slå den anden eller oplevet andre former for vold i hjemmet, så er disse oplevelser faktisk lige så psykisk belastende for barnet, som hvis volden var målrettet barnet. Derfor betragtes også det som psykisk vold.

De fleste forældre har sikkert oplevet, at man kan komme til at føle sig magtesløs og sige ting til sit barn, som man senere fortryder. Det er ikke psykisk vold.

Den direkte psykiske vold består derimod af en systematisk nedbrydning af barnets selv-værd. Barnet får gentagne gange over tid at vide eller får følelsen af, at det er uønsket, uelsket og til besvær. På den måde minder den psykiske vold om det, man forbinder med mobning.

Psykisk vold mod et barn kan for eksempel være:

- At barnet skældes voldsomt ud.
- At barnet udsættes for vedvarende kritik og nedladende udtalelser om for eksempel sit udseende, sine følelser eller adfærd.
- At barnet omtales, som om det ikke er noget værd.
- At barnet i perioder ignoreres, ydmyges eller latterliggøres, eller på anden vis udsættes for svingende og uforudsigelig adfærd.
- At barnet får placeret en uberettiget eller overdreven skyld på sig.
- At barnet får trusler om at blive forladt eller straffet.
- At barnet oplever at få ødelagt noget, som det er glad for, for eksempel et sovedyr eller en computer. Det kan også være slemt nok, at barnet trues med, at det vil blive ødelagt.
- At barnet bliver bedt om at tage stilling i forældrenes konflikt, eller at man som forælder konstant taler dårligt om den anden forælder over for barnet.
- At barnet overværes fysisk, psykisk eller seksuel vold mod en forælder.
- At barnet forhindres i at have kontakt med vigtige personer, for eksempel bedsteforældre, venner eller den anden forælder.
- At barnets modenhed og alder ikke respekteres. Det kan for eksempel være at stille krav til et toårigt barn om at spise uden at spille, eller at man taler med barnet om "voksenting".
- At barnet overvåges via sin mobiltelefon eller GPS-udstyr.

---

⁴ Kilde: [Psykisk vold | Social- og Boligstyrelsen \(sbst.dk\)](https://www.sbst.dk/psykisk-vold)

- Finder et eller flere af disse eksempler på krænkende og grænseoverskridende adfærd sted i vedvarende og omfattende grad, vil det kunne betegnes som psykisk vold.⁵

3. Tidlig forebyggelse og opsporing

I arbejdet med børn og unge er tidlig opsporing af fysisk eller psykisk vold og seksuelle overgreb vigtigt.

God faglighed og åbenhed omhandler ikke kun viden og opmærksomhed på vold og seksuelle overgreb i sig selv, men også hvordan vi omgås hinanden i hverdagen. I den sammenhæng er det vigtigt at have fokus på samværsformerne børnene imellem og mellem børn og voksne i institutionen, skolen mv.

Hvordan er kulturen på arbejdspladsen?

Faglig opmærksomhed på grænseoverskridende og uhensigtsmæssige samværsformer (verbalt og kropsligt) er centralt i indsatsen for at forebygge og opspore, om der begås overgreb eller et barn eller ung har oplevet noget, der ligger inden for definitionen af et overgreb.

Nogle af de spørgsmål, som man eksempelvis kan stille for at sætte emnet på dagsordenen og en refleksion i gang på arbejdspladsen, kan være:

- Har vi her på institutionen den nødvendige viden om børns seksualitet?
- Hvordan reagerer og handler man selv, hvis man får mistanke om et overgreb?
- Hvilket sprog og tone anvender vi voksne indbyrdes – og i forhold til børnene?
- Hvilke typer grænseoverskridende adfærd og hændelser børnene imellem eller mellem børn og voksne giver anledning til tvivl om, hvordan vi skal reagere?
- Hvordan er normerne omkring sprog og omgangsformer børn/unge imellem?
- Hvornår er man som fagperson alene med børn, og hvordan er man det?
- Hvornår er et større barns fysiske interesse for et yngre barn naturlig og i orden og hvornår skal vi blive bekymrede?

3.1 Tegn og reaktioner på seksuelle, psykiske og fysiske overgreb

Mulige tegn og reaktioner på vold og seksuelle overgreb kan have mange forskellige udtryk. I det følgende er der beskrevet en række specifikke opmærksomhedspunkter, der giver anledning til en særlig bevågenhed, og hvor der eventuelt også kan være tale om, at et barn har været udsat for overgreb.

Det er vigtigt at nævne, at disse tegn og reaktioner ikke er udtømmende. Der findes ikke nogen entydige tegn og signaler på, at et barn eller en ung har været udsat for vold eller seksuelle overgreb. Manglende trivsel kan også være udtryk for andre former for problemstillinger, omsorgssvigt mv.

---

⁵ Kilde: [Psykisk vold mod børn og konsekvenser - Holdepunkt \(moedrehjaelpen.dk\)](https://www.moedrehjaelpen.dk)

Den faglige viden om tegn og reaktioner skal altid sættes i forhold til den viden, man har om det konkrete barn og dets familie. Hvor gammelt er barnet? Hvor modent er barnet? Hvordan er barnets livsvilkår, og i hvilken kontekst kommer barnets mistrivsel eller bekymrende adfærd til udtryk? Hvad er konkret observeret, og hvad har barnet eventuelt selv konkret givet udtryk for?

Tegn og reaktioner på seksuelle overgreb

Social- og Boligstyrelsen beskriver en række mulige tegn og reaktioner, symptomer og indikatorer på seksuelle overgreb.⁶ Listen er ikke udtømmende:

Sociale og adfærdsmæssige tegn – småbørn:

- Ændring i adfærd
- Seksualiseret adfærd
- Overdreven/tvangspræget onani
- Usædvanlig interesse i og viden om seksualitet ud over alders- og udviklingsmæssigt niveau
- Koncentrationsvanskeligheder
- Leg med dukker, hvor seksuelle overgreb illustreres
- Regredierende adfærd, babysprog
- Udadreagerende, aggressiv adfærd, sparke, slå, bide
- Hyperaktivitet
- Følelse af frustration og vrede
- Frygt for og modvilje mod bestemte personer eller steder
- umotiveret gråd
- Koncentrationsvanskeligheder ift. leg og samvær med andre
- Tavshed
- Påførelse af selvforskyldt smerte, banke hovedet ind i ting, trække i hår, skære i sin krop eller billeder

Sociale og adfærdsmæssige tegn – mellemstore børn:

Mellemstore børn kan udvise de samme sociale tegn og symptomer som småbørn.

Herudover:

- Indlæringsvanskeligheder, manglende koncentration
- Udvise voksen seksuel adfærd, gå forførende, flirtende
- Påfaldende påklædning
- Begyndende selvdestruktiv adfærd
- Tab af kompetencer
- Begyndende udvikling af beskyttelsesstrategier
- Mobning

---

⁶ Kilde: [Tegn og reaktioner på seksuelle overgreb | Social- og Boligstyrelsen \(sbst.dk\)](#)

- Begyndende selvmordstanker

Sociale og adfærdsmæssige tegn – teenagere:

Teenagere kan udvise de samme tegn og symptomer som småbørn og mellemstore børn.

Herudover:

- Selvskadende adfærd, cutting, selvmordstanker og -forsøg
- Spiseforstyrrelser
- Alkohol og stofmisbrug
- Udvide pseudomodenhed
- Hemmelighedsfulde, skamfulde
- Udvikling af specielt kropssprog, kropsholdning, gangart

Tegn og reaktioner på vold

Social- og Boligstyrelsen beskriver en række mulige tegn og reaktioner, symptomer og indikatorer på vold. Tegn og reaktioner er opdelt i 3 kategorier: fysiske tegn og reaktioner, psykiske tegn og reaktioner samt sociale og adfærdsmæssige tegn og reaktioner.⁷ Listen er ikke udtømmende.

Fysiske tegn og reaktioner på vold:

- Mærker efter slag
- Brandmærker
- Mærker efter kvælningsforsøg
- Knoglebrud
- Shaken baby syndrom
- Hyppige skadestuebesøg
- Psykosomatiske klager
- Søvnvanskeligheder
- Overreaktion på pludselige bevægelser og lyde

Psykiske tegn og reaktioner på vold:

- Tristhed
- Indadvendthed
- Isolation
- Utryk tilknytning
- Mistillid til voksne
- Dissociation

---

⁷ Kilde: [Tegn og reaktioner på vold | Social- og Boligstyrelsen \(sbst.dk\)](#)

- Lav selvfølelse
- Hjælpeløshed, magtesløshed
- Depression
- Angst
- Svært ved at løsrive sig fra forældre/løsrive sig for hurtigt

Sociale og adfærdsmæssige tegn og reaktioner på vold:

- Udadreagerende, aggressiv adfærd
- Indadreagerende, trækker sig fra sociale relationer
- Påklædning – skjuler blå mærker
- Overtilpassethed
- "Små voksne"
- Koncentrationsvanskeligheder
- Indlæringsvanskeligheder
- Tab af kompetencer
- Hyperaktivitet, hypersensitivitet
- Selvdestruktiv adfærd
- Selvskadende adfærd
- Adfærdsændringer

Vold og seksuelle overgreb kan forekomme i alle familier og samfundslag, men følgende faktorer øger risikoen for overgreb:

- Opvækst under ustabile familieforhold og manglende omsorg
- Forældre med misbrugsproblemer og psykisk sygdom
- Vold i hjemmet
- Mange skoleskift
- Belastende oplevelser i familien (sygdom/død)
- Børn med handicap
- Børn i risiko for anbringelse

4. Fokus på særlige børnegrupper

Gennem forskellige nationale og internationale studier og forskning er det blevet synligt, at særligt 2 grupper af børn oftere udsættes for overgreb end øvrige børn, hvorfor der bør rettes en særlig opmærksomhed omkring forebyggelsen og indsatsen i forhold til disse børn.

4.1 Børn og unge med handicap

En undersøgelse fra SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd⁸ (Holt, et al., 2017) viser at børn og unge med handicap har op imod dobbelt så stor risiko for at blive udsat for overgreb, hvorfor man som fagprofessionel, der arbejder med disse børn og unge, bør have en særlig opmærksomhed på, hvordan man forebygger, opsporer og håndterer overgreb. Måske har barnet/den unge kommunikationsvanskeligheder, der for fagpersonen kan gøre det vanskeligt at tolke adfærd, tegn og reaktioner. Det er derfor af væsentlig betydning, at fagpersonen kender barnets handicap og barnets mulighed for at kommunikere. Udgangspunktet er, at man som fagperson skal være opmærksom på de samme tegn og reaktioner hos børn og unge med handicap som ved børn og unge generelt.

4.2 Børn og unge anbragt uden for hjemmet

SISO påpeger at en risikofaktor, der øger sandsynligheden for at blive udsat for seksuelle overgreb, er det at være eller have været anbragt uden for hjemmet. Manglende stabilitet og omsorg fra forældrenes side under opvæksten betyder, at de anbragte børn kan have særlige behov for omsorg og opmærksomhed. I sig selv kan dette øge deres sårbarhed og risiko for at blive udsat for seksuelle overgreb, der måske begynder som eller forveksles med interesse, varme og omsorg. Desuden har en del af børnene i opvæksten oplevet grænseoverskridende adfærd fra voksnes side, hvilket kan medføre, at de ikke kender deres egne grænser så godt og derfor kan have svært ved at sætte og respektere grænser i forhold til andre.

5. Underretningspligten

Alle borgere der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer barnet/den unges sundhed eller udvikling i fare, herunder vold, mishandling, seksuelle overgreb, omskæring af piger m.v., har pligt til at underrette kommunen.

For at kunne forebygge, observere og reagere på viden eller mistanke om vold og seksuelle overgreb, er det nødvendigt at skabe en fælles forståelse af og viden om, hvordan vi forstår de konkrete observationer, og hvordan der skal handles, og hvordan det sikres, at der er tilstrækkelig åbenhed og dialog på arbejdspladsen i forhold til at italesætte sine observationer.

Viden om eller mistanke om vold og seksuelle overgreb kan inddeles i tre forskellige niveauer:

- Bekymring
- Mistanke
- Konkret viden⁹

---

⁸ Holt, Helle (2017). Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge med handicap. 17:18. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

⁹ Socialstyrelsen (SISO): Den professionelle tvivl (2014)

5.1 Bekymring

En bekymring er en diffus oplevelse af, at der er signaler på mistvivl hos et barn eller i dets familie. Her er der ikke tale om, at man har en konkret viden om, at der er begået en konkret handling af en bestemt person. Her er heller ikke tale om en bestyrket mistanke. Bekymringen skal således i første omgang føre til en skærpet observation af barnet/den unge i en periode og samtaler med forældrene, med mindre bekymringen går på, om forældrene begår overgreb (fysisk, psykisk eller seksuelt).

I nogle tilfælde vil det være relevant at udarbejde en underretning på baggrund af en bekymring. Det afhænger dels af, bekymringens alvorsgrad og hvor pludseligt bekymringen er opstået. Observationerne skal drøftes med den nærmeste leder med henblik på en dialog omkring næste sagsskridt.

5.2 Mistanke

Mistanke forstås som mere end blot en bekymring, og kræver øjeblikkelig handling. Det kan f.eks. handle om, at barnet/den unge er, eller kan have været udsat for en seksuel overskridende adfærd, eller en fysisk/psykisk voldelig handling fra enten en voksen eller et andet barn/ung. Mistanke kan opstå på baggrund af en nærmere observation af barnet/den unge, barnet/den unges egne udsagn om hændelsen der har fundet sted, udsagn fra andre; fx børn/unge eller oplysninger fremkommet på anden måde. Når der opstår mistanke om overgreb mod et barn, skal der altid udarbejdes en underretning, hvorfor denne type bekymring altid skal drøftes med den nærmeste leder, og eventuelt med en forebyggende rådgiver, hvorefter der skal foretages en underretning.

5.3 Konkret viden

Konkret viden handler om, at et barn eller en ung har været udsat for en konkret handling fx et overgreb begået af en eller flere personer. Denne viden kan komme fra udsagn fra barnet/den unge selv, fra tilståelse fra krænkeren, fra vidner eller fra observerede fysiske tegn.

Når der opstår viden om, at et barn har været udsat for overgreb, skal der altid udarbejdes en underretning. Disse sager kræver øjeblikkelig handling og skal altid drøftes med den nærmeste leder, hvorefter der skal foretages en underretning. Ved tvivlsspørgsmål kan man med fordel tage kontakt til den forebyggende rådgiver eller til familieafdelingens hovednummer, 38 21 36 16 som kan give råd og vejledning med henblik på at kvalificere underretningen. Ved akut bekymring for et barns sikkerhed kan der udenfor familieafdelingens åbningstider tages kontakt til den sociale døgnvagt 34 98 77 66 og/eller politiet.

5.4 Skærpet underretningspligt

Fagpersoner, der arbejder med børn og unge, har skærpet underretningspligt, hvilket præciseres i barnets lov § 133 og omfatter fagpersoner som under udførelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage:

1. at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte,
2. at et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte pga. de kommende forældres forhold fx misbrug, psykisk sygdom,
3. at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte pga. barnets/den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten,
4. at et barn/ung har været udsat for overgreb – fysisk/psykisk eller seksuelt.

Den skærpede underretningspligt gælder også selvom der allerede er etableret et samarbejde med familieafdelingen om barnet eller den unge.

Underretningspligten er personlig. Det betyder, at den enkelte medarbejder og leder har pligt til at underrette, hvis der er bekymring eller viden om, at et barn udsættes for overgreb, også i de situationer, hvor der er divergerende opfattelse blandt de fagprofessionelle herunder mellem leder og medarbejder om grundlaget for en underretning

På Frederiksberg Kommunes hjemmeside under "Særlig støtte til børn, unge og familier/Skærpet underretningspligt for offentligt ansatte" kan du læse mere om underretningspligten. Ved tvivlsspørgsmål kan der tages kontakt til en forebyggende rådgiver eller familiefdelingens hovednummer 38 21 36 16

5.5 Hvad skal en underretning indeholde

Indholdet i en underretning i forbindelse med bekymring, mistanke eller viden om overgreb skal være så konkret og objektivt beskrivende som muligt.

Det er vigtigt at nedskrive, hvad der konkret har ført til bekymring eller mistanke (f.eks. noget, barnet har tegnet, sagt eller gjort, en pludselig adfærdsændring, noget andre har sagt), så udsagn, observationer og indtryk fastholdes til senere brug.

Som udgangspunkt bør underretningen indeholde:

- Ajourførte data på både børn og forældre, herunder hvem der har forældremyndigheden og om der er søskende.
- Konkrete datoer for episoder og beskrivelse af dine/jeres observationer.
  - Hvad er observeret, hvornår og under hvilke omstændigheder?
- Undlad tolkninger og vurderinger – beskriv i stedet barnets adfærd, ordvalg mv.
- Beskriv også barnets generelle fysiske, psykiske og sociale forhold.
- Beskriv barnets ressourcer og vanskeligheder.
- Anfør om forældrene er orienteret om underretningen, og hvis de ikke er, hvad er begrundelsen herfor? Husk at forældre ikke skal inddrages, hvis en bekymring eller mistanke retter sig imod en eller begge forældre.

Der henvises til link i bilagsdelen vedr. skærpet underretningspligt for offentligt ansatte i Frederiksberg Kommune og hjælp til at udarbejde en underretning.

5.6 Hvornår skal forældrene inddrages ved underretning om vold eller seksuelle overgreb?

Forældrene skal som udgangspunkt altid orienteres og inddrages. Der gælder dog særlige forhold, når det drejer sig om vold eller seksuelle overgreb, hvis mistanken retter sig mod en eller begge forældre. I sådanne tilfælde skal forældrene ikke orienteres om underretningen. Familieafdelingen og eventuelt politiet tilrettelægger det videre sagsforløb – herunder stillingen til, hvordan og hvornår forældremyndighedsindehaver bliver inddraget.

Underretningen fremsendes til:

Frederiksberg Rådhus
Børne- og Ungeområdet
Att: Familieafdelingen
Smallegade 1
2000 Frederiksberg

Mail: underretningbornogunge@frederiksberg.dk

Ved telefonisk underretning: 38 21 36 16

Uden for Rådhusets åbningstid kan familieafdelingens døgnvagt kontaktes på 28 98 36 50

Hvis du oplever, at Frederiksberg Kommune ikke handler tilstrækkeligt i forhold til barnet/den unge på baggrund af din underretning, kan du underrette Ankestyrelsen om din bekymring. Ankestyrelsen skal sikre barnets retssikkerhed og undersøge om kommunens indsats er tilstrækkelig.

Hvis du er i tvivl om, hvordan du skal forholde dig i forhold til en eventuel underretning, kan du kontakte en fremskudt rådgiver og/eller familieafdelingen på telefon 38 21 36 16, der kan være behjælpelig med råd og vejledning.

5.7 Hvem retter mistanken sig imod?

Der skelnes mellem 4 forskellige kategorier med dertilhørende handleanvisninger i forhold til, hvem mistanken retter sig imod:

- En eller begge forældre/stedforældre/værge.
- Andre i barnets netværk eller en ukendt.
- En ansat, hvor barnet er i institution, skole o.lign.
- Et andet barn/ung.

Når mistanken retter sig mod forældrene/stedforældre/værge

Hvad gør du som medarbejder:

- Tal ikke med forældre/stedforældre/værge om mistanken.
- Drøft og afklar evt. din mistanke med en kollega, der også kender barnet.
- Orienter din leder om mistanken/den konkrete viden.
- Nedskriv hvilke observationer, tegn, reaktioner og hændelser, der ligger til grund for mistanken – undgå at tolke på beskrivelserne.

- Hvis mistanken rejses af en pårørende eller andre, nedskriv da vedkommendes beskrivelse af den konkrete mistanke – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Vis omsorg for barnet og lyt til barnet/ den unge, men spørg IKKE ind til detaljer om det mulige overgreb.

Underretningspligten gælder uanset om der er tale om at mistanken retter sig mod en ansat og uanset, om der allerede er et samarbejde i gang med familieafdelingen omkring barnet/den unge.

Hvad gør du som leder:

- Tal ikke med forældre/stedforældre/værge om sagen.
- Som leder er du ansvarlig for behandling af mistanken og for at fremsende underretning til familieafdelingen.
- Hvis du er i tvivl kontakt familieafdelingen på telefon 3821 3616.
- Hvis du har en konkret viden om et voldeligt eller seksuelt overgreb, skal du straks sende en underretning til familieafdelingen evt. på telefon 3821 3616.
- Orienter din medarbejder om, hvorvidt oplysningerne har ført til en underretning, og såfremt det ikke er tilfældet, skal du oplyse din medarbejder om, at vedkommende fortsat kan bruge sin personlige underretningspligt.

Når mistanken retter sig mod andre i barnets netværk eller en ukendt

Hvad gør du som medarbejder:

- Drøft og afklar evt. din mistanke med en kollega, der også kender barnet.
- Orienter din leder om mistanken/den konkrete viden.
- Nedskriv hvilke observationer, tegn, reaktioner og hændelser, der ligger til grund for mistanken – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Vis omsorg for barnet og lyt til barnet/ den unge, men spørg IKKE ind til detaljer om det mulige overgreb.
- Tal ikke om din mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen.

Underretningspligten gælder uanset, om der er tale om, at mistanken retter sig mod en ansat og uanset, om der allerede er et samarbejde i gang med familieafdelingen omkring barnet/den unge.

Hvad gør du som leder:

- Som leder er du ansvarlig for behandling af mistanken og for at fremsende underretning til familieafdelingen.
- Hvis du er i tvivl kontakt familieafdelingen på telefon 38 21 36 16.
- Orienter forældrene inden der fremsendes en underretning.
- Hvis du har en konkret viden om et voldeligt eller seksuelt overgreb, skal du straks sende en underretning til familieafdelingen evt. på telefon 38 21 36 16.

- Orienter din medarbejder om, hvorvidt oplysningerne har ført til en underretning eller ej, og såfremt det ikke er tilfældet, skal du orientere din medarbejder om, at vedkommende fortsat kan gøre brug sin personlige underretningspligt.

Når mistanken retter sig mod en ansat i barnet/den unges institution/skole mv.

Orienter dig altid i Frederiksberg Kommunes særskilte handleguide 'Handeguide ved mistanke om at en ansat på børne- og ungeområdet har udsat et barn eller en ung for fysisk, psykisk eller seksuelt overgreb'. Den ligger på FKIntra under Familieafdelingens ABC, Skolernes værktøjskasse og Daginstitutionernes ABC.

Husk at du altid kan kontakte familieafdelingen på telefon 38 21 36 16, hvis du har brug for sparring i en sag om mistanke om vold eller seksuelle overgreb.

Hvad gør du som medarbejder:

- Noter hændelser og de videre handlinger i forhold til mistanken.
- Kommer mistanken fra forældrene, kan du bede dem om at nedskrive deres samtaler med barnet og/eller observationer om mistanken.
- Orienter din leder – og KUN din leder om mistanken/den konkrete viden.
- Vis omsorg for barnet og lyt til barnet/ den unge, men spørg IKKE ind til detaljer om det mulige overgreb.
- Tal ikke om din mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen.
- Hvis din mistanke/viden retter sig mod din leder, skal du kontakte din leders overordnede i forvaltningen, som har ansvaret for at gå videre jf. nedenstående procedure.

Underretningspligten gælder uanset, om der er tale om, at mistanken retter sig mod en ansat og uanset, om der allerede er et samarbejde i gang med familieafdelingen omkring barnet/den unge.

Hvad gør du som leder:

- Vurderer tyngden af mistanken/viden fra barnet, medarbejderen eller forældrene.
- Kontakt straks din overordnede leder i forvaltningen.
- Du skal sammen med din overordnede leder vurdere og planlægge, hvordan du skal forholde dig til den ansatte, der er under mistanke, inddragelse af HR, evt. politianmeldelse af medarbejderen samt, hvornår de øvrige ansatte og de øvrige forældre skal orienteres.
- Som leder er du ansvarlig for behandling af mistanken og for at fremsende underretning til familieafdelingen.

Når mistanken retter sig til et andet barn/ung

Hvad gør du som medarbejder:

- Overrasker du børnene i situationen, så spørg dem på en neutral måde om, hvad de laver/leger, og hvor de evt. har set eller kender denne leg fra.
- Lyt til børnene og undgå at afhøre dem.
- Drøft din viden/mistanke med en kollega, som også kender barnet eller børnene.
- Orienter din leder og aftal, hvad I gør i forhold til forældrene.
- Nedskriv hvilke tegn, der ligger til grund for din viden/mistanke – undgå tolkninger.
- Tal ikke med nogen om din mistanke, som ikke er involveret i sagen.

Hvad gør du som leder:

- Vurder medarbejderens oplysninger, evt. om det tyder på en eksperimenterende leg eller overgreb.
- Hvis det drejer sig om en voldelig eller seksuel handling/overgreb, skal du straks orientere forældrene til begge børn.
- Du skal orientere forældrene om, at der indsendes en underretning til familieafdelingen. Husk at der skal underrettes med bekymring både for børn/unge der har været udsat for overgreb og for børn/unge, der har udsat et andet barn/ung for overgreb.
- Du skal tage stilling til, hvordan der kan skabes sikkerhed i institutionen/skolen mv. for de involverede børn både på kort og længere sigt.
- Hvis du er i tvivl, så drøft sagen med en lederkollega, pædagogisk konsulent eller egen leder.
- Ved alvorlige hændelser skal overordnet leder i forvaltningen orienteres.

5.8 Må man tale med barnet?

Som fagperson kan man blive i tvivl, når der opstår en bekymring eller mistanke om vold eller seksuelle overgreb, der involverer et barn/ung. Hvor meget må man tale med barnet/den unge? Kommer man til at ødelægge den politimæssige efterforskning?

Man må altid gerne lytte til barnet/den unge og stille forståelsesmæssige eller afklarende spørgsmål til barnet/den unge. Hvis der senere skal udarbejdes en underretning eller foretages en politianmeldelse, vil samtalen med barnet indgå som et element i den beskrivelse, som fagpersonen skal videregive.

Man må ikke afhøre barnet/den unge – dette er politiets opgave. Det vil sige, at man ikke må stille detaljerede spørgsmål om hændelsen, omfang, tidspunkt for overgrebene osv.

5.9 Hvad sker der, når en underretning er sendt til familieafdelingen?

Alle underretninger modtages og registreres i familieafdelingen og vurderes inden for 24 timer i forhold til akutgraden.

Underretninger hvor der er mistanke eller konkret viden om overgreb vurderes i forhold til barnets sikkerhed og et eventuelt behov for akut handling med særlig fokus på at sikre, at barnet ikke udsættes for nye overgreb under sagens behandling.

Modtager familieafdelingen en underretning om et barn eller en ung, hvor familieafdelingen allerede har iværksat støttende indsatser, skal indsatsen overfor barnet genvurderes. Der skal foretages en "second opinion", hvor en anden person i samme myndighed, som ikke tidligere har deltaget i behandlingen af sagen, skal deltage i genvurderingen jf. barnets lov § 137.

Når familieafdelingen modtager en underretning fra en medarbejder eller leder, vil der senest inden for 6 dage blive fremsendt en kvitteringsskrivelse.

Ved behandling af en underretning om overgreb mod et barn eller en ung gennemfører familieafdelingen den lovpligtige børnesamtale. Når underretningen omhandler overgreb eller mistanke herom fra forældrenes side, skal samtalen finde sted uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren og uden dennes tilstedeværelse jf. barnets lov § 137, stk. 3.

Børnesamtalerne afholdes som oftest i barnets kendte rammer i dagtilbuddet eller skolen. Familieafdelingen skal sikre, at der til samtalen deltager en kendt tryghedsperson evt. fra dagtilbud eller skole, som deltager som barnet/den unges bisidder, hvis barnet/den unge ønsker det.

Den person som har underrettet, kan ikke også deltage som bisidder/tryghedsperson under Familieafdelings samtale med barnet/den unge, da den person der har underrettet kan blive indkaldt som vidne ved en eventuel efterfølgende straffesag..

Når du som ansat underretter, er du ikke part i børnesagen, men familieafdelingen skal orientere dig om, hvorvidt der er iværksat en børnefaglig undersøgelse eller støttende indsatser i forhold til barnet/den unge. Dette gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende jf. barnets lov § 138, stk.3.

5.10 Lokalt medansvar

I situationer hvor en voksen (evt. medarbejder) eller et barn anklages for eller er under mistanke for at have begået overgreb, vil der udover den beskrevne proces om underretning m.v. typisk skulle gennemføres en lokal proces med fokus på de involverede og øvrige børn, medarbejdere, forældre samt evt. håndtering af presse eller andre interessenter. Procedurer og ansvar herom beskrives i særlig handleguide, som udarbejdes på baggrund af beredskabsplanen. Håndtering heraf vil altid ske i samarbejde med den relevante fagforvaltning (som oftest dagtilbuds- og/eller skoleafdeling og med relevant inddragelse af familieafdelingen).

6. Børnehus Hovedstaden i København

Når et barn eller en ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom, skal familieafdelingen, i forbindelse med udarbejdelse af den børnefaglige undersøgelse, benytte det Børnehus, som kommunen er tilknyttet. Frederiksberg kommune er tilknyttet Børnehus Hovedstaden i København.

Sager til Børnehuset kan opdeles i 2 kategorier:

En konsultativ sag	Børnehussag
--------------------	-------------

Ved en **konsultativ sag** forstås en sag, hvor familieafdelingen har behov for råd og vejledning i sager, hvor der er bekymring eller mistanke om, at barn eller en ung har været udsat for overgreb. Her kan familieafdelingen kontakte Børnehus Hovedstaden telefonisk og få råd og vejledning om sagens håndtering. Her er formålet, at kvalificere familieafdelingens håndtering af sagen samt bidrage til at kvalificere familieafdelingens analyse og vurdering af bekymringsgraden i sagen.

En **børnehussag** er en sag hvor der foreligger en mistanke eller viden om, at barnet/den unge har været udsat for et overgreb. Typisk vil det være de sager, hvor der er mistanke om strafbare forhold, og hvor der er krav om tværsektorielt samarbejde dvs. at overgrebet har en sådan karakter, at der er behov for et samarbejde mellem kommune, politi, sygehusvæsenet eller retsmedicinske institutter. Dette er gældende uanset om der er tale om et nyligt overgreb eller om overgrebet er begået tilbage i tid.

Såfremt der er mistanke om, at et barn eller en ung har været udsat for fysisk, psykisk eller seksuelle overgreb, skal familieafdelingen træffe afgørelse om at iværksætte en børnefaglig undersøgelse jf. barnets lov § 20, hvilket vil medføre en henvisning til et børnehusforløb.

Kriterierne for en børnehussag:

- Der foreligger en mistanke eller viden om, at et barn eller en ung i alderen 0 til og med 17 år, har været udsat for seksuelle eller voldelige overgreb. Herunder når der er mistanke om strafbare forhold og hvor der er behov for en tværsektoriel indsats i sagen.
- Sager hvor familieafdelingen træffer afgørelse om at påbegynde en børnefaglig undersøgelse eller revidere en eksisterende.
- Involvering af mindst én anden sektor i sagen. Når politiet eller sygehusvæsenet – eller begge – involveres i en sag med mistanke eller viden om overgreb mod et barn eller en ung. Involvering kan fx være, at der er foretaget en anmeldelse til politiet eller at barnet har været undersøgt på sygehuset i forhold til overgreb.

Såfremt det vurderes, at sagen skal være en børnehussag, kontakter familieafdelingen hurtigst muligt Børnehus Hovedstaden, og der iværksættes et samarbejde omkring, hvordan sagen løses mest hensigtsmæssigt vedr. politiafhøring, sundhedsfaglige undersøgelser, psykologbistand mv.

Målet med børnehuset er at sikre en samlet, koordineret og skånsom tværfaglig indsats af høj kvalitet over for det enkelte barn eller den enkelte unge og dennes omsorgspersoner.

Børnehusets målgruppe er:

- Børn og unge i alderen 0 til 17 år, som har været udsat for overgreb i form af seksuelle overgreb og/eller vold, eller hvor der er mistanke herom.
- Barnet/den unges nærmeste omsorgspersoner, som ikke er under mistanke for at begået overgreb mod barnet/den unge kan tilbydes akut kortvarig støtte.
- Kommunale myndighedssagsbehandlere, der behandler konkrete sager, hvor der er viden eller mistanke om seksuelle eller voldelige overgreb, eller som har behov for konsultativ bistand i sager, hvor der er en vag mistanke.

Børnehuset kan også benyttes ved følgende sager:

- Sager med søskende
- Sager om børn, der udviser voldelig adfærd overfor andre børn
- Sager, hvor barnet er udsat for en seksuelt grænseoverskridende adfærd fra et andet barn

Sager, der som udgangspunkt falder uden for børnehusets målgruppe:

- Sager om vold mellem jævnaldrende, som eksempelvis foregår i nattelivet som gadevold eller som banderelateret vold.

- Sager hvor kommunen ikke vurderer, at der er behov for en børnefaglig undersøgelse.
- Børn og unge, der har udvist seksuelt grænseoverskridende eller voldelig adfærd overfor andre børn og unge. Heller ikke i de tilfælde, hvor der er tale om et barn eller en ung under den kriminelle lavalder. Dog kan en sag om et barn, der har krænket et andet barn henvises til børnehuset, hvis der opstår viden eller mistanke om, at barnet/den unge selv har været udsat for overgreb.

Børn og unge som krænker andre børn skal også have hjælp. Ved viden eller mistanke sendes underretning til familieafdelingen som tager stilling til relevant støtte.

7. Implementering af beredskabet på børne- og ungeområdet

Med dette beredskab er der lagt en ramme for, at alle medarbejdere og ledere inden for børne- og ungeområdet i Frederiksberg Kommune får et grundlag for at forebygge og håndtere vold og seksuelle overgreb mod børn og unge.

De enkelte selvejende og kommunale tilbud skal på baggrund af beredskabsplanen sikre, at der blandt medarbejdere bliver sat fokus på værdier og normer i det forebyggende arbejde for at understøtte, at der skabes et trygt miljø, hvor børn og unge ikke udsættes for vold og seksuelle overgreb. Dette arbejde bør afspejles i et sæt politikker, regler eller procedurer, der danner grundlaget for arbejdet i den enkelte institution eller skole, og som er kendt af samtlige medarbejdere.

Beredskabet skal implementeres og forankres i de enkelte institutioner/skoler/tilbud i kommunen og udgøre et kendt og dynamisk arbejdsredskab for ledere og medarbejdere i det daglige arbejde med børn, unge og forældre i kommunen.

8. Opfølgning og vedligeholdelse

Et godt beredskab skal holdes ved lige gennem opdateringer, evalueringer og fortsatte faglige dialoger i de relevante faggrupper. Inden for børne- og ungeområdet i Frederiksberg Kommune gøres der årligt status over implementeringen af beredskabet og behovet for justeringer og opfølgende tiltag. Status foregår som en dialog mellem afdelingschefer og øvrige relevante aktører i de respektive fagafdelinger.

9. Bilag

Skærpet underretningspligt for offentlig ansatte i Frederiksberg Kommune og hjælp til udarbejdelse af en underretning

<https://www.frederiksberg.dk/social-og-sundhed/stoette-til-boern-unge-og-familier/skaerpet-underretningspligt-for-offentligt-ansatte>

Videnscentret SISO

SISO – Videnscenteret for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn – er det nationale videnscenter til bekæmpelse af vold og seksuelle overgreb mod børn.

SISO yder blandt andet rådgivning og konsulentbistand overfor kommuner, udgiver relevant materiale og redskaber vedr. emnet

<https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb>

<https://sbst.dk/media/10664/Kommunale%20beredskaber%20til%20forebyggelse%20opsporing%20og%20h%C3%A5ndtering%20af%20overgreb%20mod%20b%C3%B8rn%20og%20unge%20-%20En%20guide%20til%20kommunerne.pdf>

Den Danske Børnehusmodel

[Den Danske Børnehusmodel. Faglige beskrivelser af indsatserne i de danske børnehuse | Social- og Boligstyrelsen \(sbst.dk\)](#)

Viden om overgreb overfor børn og unge med handicap

[Vold og seksuelle overgreb mod børn med handicap \(sbst.dk\)](#)

Inspiration til politik til forebyggelse og tidlig opsporing af vold og seksuelle overgreb mod børn og unge på skoler/i SFO

<https://socialstyrelsen.dk/filer/born/overgreb/politik-skole.pdf>

Forebyggelse af seksuelle overgreb mod børn i daginstitutioner

https://bupl.dk/wp-content/uploads/2015/11/publikationer-gennemsigtig_praksis_overgreb.pdf